

DE
GONORRHOE ET MUTATIONIBUS EA IN
URETHRA VIRILI EFFECTIS.

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICA
QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS
IN
ALMA LITTERARUM UNIVERSITATE
FRIEDERICA GUILIELMA
UT SUMMI
IN MEDICINA ET CHIRURGIA HONORES
RITE SIBI CONCEDANTUR
DIE XIV. M. OCTOBRIS A. MDCCCLXVII.
H. L. Q. S.
PUBLICAE DEFENDET
AUCTOR
CAROLUS VOGELER
GUESTPHALUS.

OPPONENTIBUS:

P. RICHTER, MED. ET CHIR. DD.
E. ZINCKE, MED. ET CHIR. DR.
A. GROOS, MED. ET CHIR. DR.

BEROLINI
TYPIS EXPRESSIT GUSTAVUS SCHADE.

PATRI

OPTIMO, DILECTISSIMO

HASCE

STUDIORUM PRIMITIAS

PIO GRATOQUE ANIMO

D. D. D.

AUCTOR.

Inter morbos, qui medico novo in arte sua factitanda primum et frequentissime curandi sunt, pervulgatissimis adnumeranda est gonorrhoe, qui morbus pro curationis methodo, pro aegroti natura etc. diversissimos habet exitus. Dum, ut exemplo utar, gonorrhoe recens nata, in qua inflammationis phaenomena nondum ad summum pervenerunt, prosperrimos successus therapeuticos promittit, quum saepissime contingat, ut intra paucos dies sistatur: contra, si tempus vel tractatio iusta semel praetermissa sunt, pauci morbi tam pertinaces sunt, quam ipsa gonorrhoe.

Gonorrhoe, h. e. catarrhus virulentus fistulae urinalis virorum, sive (quibus nominibus hic morbus etiam notatur) blennorrhoe, urethritis gonorrhoeica sive blennorhoica, vel quaecunque alia morbi nomina existant, iam inde ab antiquissimis temporibus fuisse videtur. Iam in vetustissima Iudaeorum historia hunc morbum „impuri profluvii genitalis“ nomine memoratum invenimus. Proinde Iudaei, etiam Graeci, Romani alique populi veteres, adeoque seriore aetate Arabes, tametsi iam peritissimos medicos habebant, tamen profluvium,

quod ex fistula urinali eorum, qui hoc morbo affecti sunt, provenit, semen esse corruptum opinati sunt, et Gale-
nus nomen morbi iam tunc usitatissimum hoc modo
interpretatur: τὸ δὲ τῆς γονορροίας ὄνομα προφανῶς
ἐστὶ σύνδετον ἐκ τῆς γονῆς καὶ τοῦ ῥεῖν· ὀνομάζεται
γὰρ τὸ σπέρμα καὶ γονή.

Vel sacrorum emendatorum aetate ista opinio obti-
nuit. Primus, qui ei adversabatur, de Clerc erat. Us-
que ad illud tempus semen in homine corrumpi puta-
batur, et quidem coitu impuro, perfriktione aliisve causis:
deinde hoc semen corruptum in succos hominis tran-
sire, ubi totius corporis sanitatem pervertat. Medicus
vetus: „Corruptione spermatis, inquit, non solum semi-
naria vasa, sed etiam totum corpus corrumpitur. Sperma
enim corruptum in toto corpore se habet ad modum
veneni“.

GONORRHOE ACUTA.

Jam de gonorrhœs origine, tractatione etc. disserere
nobis liceat.

Primum vulgo duo gonorrhœs genera distinguuntur,
virulentum et non virulentum. Hoc maxime oritur ex
refriktione, e coitu, qui aut in crapula nimis diu pro-
ducebatur, aut cum feminis menstruantibus vel impuris
exercebatur, aut post nimiam nervorum contentionem,
porro in diureticorum acrium usu, etiam in haemor-
rhoide. Apparet hic secretum exiguum, quod post ali-
quot dies sponte non redit. Gonorrhœ virulenta con-
tra nonnisi ex infectione nasci dicitur, cui coniecturae
tamen aegroti saepissime obloquuntur.

Apud veteres utriusque generis discrimen incognitum fuit.

Gonorrhoeë virulenta, quae in tractatione apta non facile chronica evadit, in eo vertitur, quod membrana mucosa fistulae urinalis intumescit, mollita rubescit et mucum colori vitri similem et lentum secernit, qui raro tantum defluit et cum secreto gonorrhoeës non virulentae similitudinem habet. Duodecim fere horis vel tribus diebus elapsis suppuratio membranae mucosae animadvertitur, et tunc profluvium et frequentius fit et crassius. Morbus, plerumque a fossa naviculari incipiens et sensim ad radicem penis progrediens, supra totam fistulae urinalis longitudinem extenditur, ita tamen, ut inflammatio hic illic aut gravior sit aut levior. Quae inflammatio ad parietem fibrosum, ad corpora spongiosa, adeoque ad corpora cavernosa transire potest. Oriuntur inde neoplasmata, quae sanguinis ad corpora cavernosa affluentiam prohibent. Eo nascitur morbi forma quaedam, cui Chordae nomen tribuitur. Neoplasmatibus vero istis fieri etiam potest, ut urethrae paries crassior reddatur: inde ipsius urethrae coartatio efficitur, quam stricturae nomine insignimus. Stricturae in acuta gonorrhoeës forma uno tantum loco obvenire solent: praeterea plerumque non late patet. Contra in gonorrhoeë chronica membrana mucosa penis maiore ambitu crassior fieri potest; tunc stricturam longam habemus: plicae etiam in membrana mucosa formari possunt; tunc unum ex molestissimis stricturarum generibus habemus, de quo postea tractabimus.

Indicium primum gonorrhoeës virulentae, ut supra

diximus, profluvium est. Id initio rarum et clarum est, postea tamen copiosius profluit ex urethra et colore est viridi pallente. Aliud indicium, quod quidem ad diagnosin non tanti momenti est, sed tamen fere perpetuo illud profluvium praecedere solet, est prurigo, titillatio et ardor continuus: ex quo nascitur urinae crebra cupiditas. Id indicium iam aliquot horis post coitum illum fatalem obvenire solet, et prima gutta e fistula urinali apparente iure summam suspicionem excitat.

Ad secreta profluentia quod attinet, quorum copia saepe tanta est, ut denis horae sexagesimis peractis nova gutta formetur et defluat, in universum statuere licet, in copioso profluvio prognosin prosperiorem fieri posse, quam in raro, quum, ille casus si locum habet, pus a pure vulgari microscopii ope non distinguendum, pus bonum et laudabile veterum, in profluvio e fistula urinali inveniatur. Contra si secretum rarum est, summa cautione opus est, quum plerumque, nisi aegrotus iam pluries gonorrhoeæ affectus erat, aut aliis de causis membranae mucosae irritabilitas imminuta est, rarum illud profluvium aliis ex causis, quae his etiam iniquiores sunt, oritur. Tales casus iniquiores maxime in hominibus invenimus, qui scrophulosi, tuberculosi vel aliis dyscrasiis laborant. Iniquior etiam prognosis fit in iis casibus, ubi occultus bubo vel adeo induratio syphilitica in fistula urinali adest. Si cognoscere accurate volumus, num in raro tali profluvio bubo in fistula urinali lateat, secretum in femore, et pluribus quidem in locis, inserendum est: tunc, si bubo in fistula urinali

adest, intra quatuor dies in locis istis ulcera purulenta inveniuntur.

Non tam facile neque tam brevi tempore diiudicari potest, utrum gonorrhœ pura sit, an cum ea infiltratio syphilitica coniuncta sit. Ad eum finem bougia forma quam potest maxima in fistulam urinalem inducatur, et quaeratur, num inter bougiam et digitum accurate contrectantem talis infiltratio inveniri queat, quae in obduratione nodosa cognoscitur. Porro inquirendum est, num indolentes glandularum lymphae tumores adsint. Quorum neutrum si invenitur, etiam nunc pro certo affirmari nequiquam potest, infectionem syphiliticam non adesse, imo certa diagnosis ad minimum sex octove hebdomades differenda est.

Ad tractationem quod attinet, a multis tractatio abortiva, quae vocatur, commendata est. Quae in eo consistit, ut solutiones fortes, veluti Argent. nitr. $\mathfrak{3}\beta$ —j: $\mathfrak{3}\mathfrak{j}$ vel Cupr. sulph. $\mathfrak{3}\mathfrak{j}$: $\mathfrak{3}\mathfrak{j}$ vel Zinci sulph. $\mathfrak{3}\mathfrak{j}$: $\mathfrak{3}\mathfrak{j}$ aqua destill., vel aliae solutiones idoneae in urethram iniiciantur, et liquor iniectus fere quinque decemve sexagesimas in fistula urinali retineatur. Qua in tractatione tamen multa cautio adhibenda est. Ante omnia etiam id curandum est, ne forte liquoris paullulum in vesicam penetret: quod eo impeditur, ut primum non nimium solutionis, fere $1\frac{1}{2}$ vel 2 drachmae, in fistulam urinalem iniiciantur, deinde radix penis ad vaginam apprimatur. Verum etiamsi nihil liquoris in vesicam veniat, tamen saepe vehemens penis et partium circa iacentium inflammatio oritur, quae, ut magnam partium affectarum irritabilitatem taceamus, non facile dispertienda

est et praeterea cum satis magnis periculis morborum molestorum inde nascentium coniuncta. In universum igitur talis tractatio non commendanda est: nisi forte festinatione opus est, et inflammatio penis omnino multa apparet, medicus denique in hac curationis methodo experientiam nactus est.

Altera methodus abortiva, quae propter simplicitatem multa invitamenta habet, haec est. Huquet aliquid xylini circum specillum vulgare involvit; hanc partem involutam in tincturam iodi mergit, et specillum cum xyolino intincto fere 1" in fistulam urinalem introducit. Sed haec quoque methodus, tametsi simplex est, tamen propter inflammationes ex ea ortas parum probanda est.

Hanc curationis methodum sane celeriter efficacem, sed etiam periculosam et dolores afferentem qui adhibere non vult, is curatione quadam interna vel externa, vel utraque coniuncta uti potest. Quamquam in universum, si aut internae aut externae curationis adhibendae optio datur, interna praeferenda est, quum nihil aliud necesse sit, quam ut aegroti praescriptam dosin praecepto convenienter sumant, et opinio pervulgata sit, in medicamentis sumendis peccare contra dietam non licere: in hoc tamen casu curatio externa utique est praeferenda. Etenim primum ars liquoris in fistulam urinales iniiciendi satis simplex est, deinde medicamenta interna, ex quorum usu bonum adversus gonorrhoeën successum sperare possumus, tanto in concoctionis et urinae reddendae organa detrimento sunt, ut medicus nisi summa necessitate coactus adhibere ea

non debeat. Accedit, quod in curatione externa medicamenta non periculosa adhibentur, quae, si quando medicus perperam iis utatur, sine felice successu, ut est consentaneum, erunt, tamen damnum non afferent. Ut ex iis, quae supra diximus, patet, curatio externa, hoc est, iniectio solutionum adstringentium et causticarum in fistulam urinalem adhibenda est. Usitatissima horum remediorum sunt fere Plumbum acet. (gr. 2—5: $\bar{3}j$), Alumin. (gr. 1—2: $\bar{3}j$), Argent. nitr. (gr. β : $\bar{3}j$), Zinc. sulph. (gr. 1—8: $\bar{3}j$), Cuprum sulph. (gr. β : $\bar{3}j$), porro Tannin. ($\bar{3}\beta$ —2: $\bar{3}$ 6—8). Hoc, quod ultimo loco nominavimus, praesertim si cum plumbo acet. vel zinco sulphurico coniunctum datur, aut, ut Niemeyer iubet, in vino rubro solutum adhibetur, unum ex tutissimis et optimis remediis esse videtur. Si inflammatio et dolores adsunt, insuper aliquantum tincturae opii simplicis (3β —1: 6—8 $\bar{3}$) aut aliquantum Gummi mimos. (1 $\bar{3}$: 4 $\bar{3}$) vel utrumque coniunctum addi potest. Tunc tamen fortiores gradus solutionum dictarum sumendi sunt. Inflammatio vero si vehementer crevit, aqua destillata vel aqua opii iniiciatur, decoctum seminis lini vel emulsio amygdalarum bibatur, membrum aegrotum aqua saturnina lavetur. Si eo opus est, etiam remedia narcotica danda sunt. Quid iniiciendum sit, postquam vidimus, iam, quantum et quomodo iniiciendum sit, considerandum est. Ex tot siphonibus laudatis ad formam talis eligendus est, qui apicem habet quam brevissimum et rotundatum. Reiiciendi porro sunt siphones zinco vel plumbo facti, quum metalla multis illarum solutionum solvantur: siphones vitrei iis praeferendi sunt.

Iniiciendi modus aegroto monstrandus est, et medicus ut plus semel sibi persuadeat necesse est, num ex mandato iniiciatur. Neque magis iniectio per hominem fortasse rei non satis gnarum fiat, quum cautione non adhibita facile laesiones urethrae atque inflammationes penis oriantur. Hic quoque attendendum est, ne quid solutionis in urethram perveniat. Quocirca praeter regulas supra allatas illud videndum est, ne plus $1\frac{1}{2}$ —2 drachmae iniiciantur. Quod maxime eo cavetur, ut in siphone accurate notetur, quantum eo recipiendum est. Quod quidem ubi iniectum est, 3 vel quinque sexagesimas in urethra manere oportet. Quodsi iniectio non recte perfecta est, id est, si non tota quantitas praescripta in urethram pervenit: solutio iniecta, si ei liber cursus conceditur, radio magno effluet. In quo praeterea notandum est, solutionem non frigidam, sed tepidam esse oportere. Porro ante iniectionem semper urina evacuanda est. Denique membrum aegrotum diligenter aqua saturnina tepida lavetur.

Inter curationem ipsam prae ceteris omnes excessus in Baccho et Venere vitandi sunt atque aegroto diaeta tenuis neque irritans praescribenda est. Cerevisia, vinum adustum et vinum album interdicta: ad summum vini rubri quantum cochleari continetur conditionibus peculiaribus ad vires firmandus dari potest.

Exceptio huius diaetae tenuis non facienda est nisi in hominibus infirmis: verumtamen etiam hic primis duobus quatuorve diebus diaeta tenuis, si unquam fieri potest, praescribenda est.

Alia quaestio haec est, num medicus, postquam

compertum habet, gonorrhoeën adesse, iniectionum initium facere debeat. Utique multi rei medicae scriptores sunt, qui illico iniectiones fieri iubent. Nihilominus tamen huic sententiae adstipulari non possum, quum, si ex-templo cum iniectione satis forti incipitur, saepissime inflammatio vehemens oriatur. Ex mea quidem sententia potius lavatio quotidie pluries repetita, involutio membri aegroti, sustentatio scroti per suspensorium, quod et ipsum iterum a medico inspiciendum est, ut videat, num secundum artis leges applicatum sit, suadendae sunt. Tum uno tribusve post profluvii initium diebus pro stadio inflammationis penis iniectio incipienda est. Si hebdomade praeterita nondum multo melior aegroti conditio effecta est, utique ad tannini usum progrediendum est, Rp. Acid. tann. Θ , Vini rubri ℥vj quinquies per diem iniiciendum, intus detur Acid. tann. Θij , Vini aromat. ℥viiij ter quotidie 1 cochlear maius.

Si opus est, iniectio iterum augenda est. Sed hoc quoque sine effectum esse potest. Tunc iure antigonorrhoeica adhibenda sunt, inter quae balsamum copaivae utique principatum meretur, quod porrigatur in capsulis 10 gr. continentibus, denturque frustula quina vel octona quotidie.

GONORRHOE CHRONICA.

Si vero gonorrhoeë septem fere hebdomades, etsi a medico tractata est, obtinuit: statuendum est, blennorrhoeën in statum chronicum transiisse. Qui transitus e blennorrhoeë acuta in chronicam locum habet, si mandatis medici ab aegroto parum accurate obtemperatur:

veluti si non satis a refractione sibi cavit, adeoque excessus in Baccho et Venere commisit. Sed etiamsi optimis praescriptis accuratissime obsecundatur, tamen nonnunquam successum non satis idoneum conspiciamus. Is locum habet, si aegrotus syphili constitutionali, pustulis cutis, serophulosi vel aliis morbis laborat, quorum causa in vitiosa succorum formatione posita est. Verbi causa, cum magna probabilitatis specie statuere licet, apud homines, qui antea ex levibus refractionibus gravidine diuturna affecti erant, vel, ut aliis verbis dicam, qui in universum natura ad catarrhos inclinantur, gonorrhoeën acutam in urethrae catarrhum chronicum transiaturam esse. Praeter hos autem, quos modo commemoravimus, casus indoles morbi chronica etiam e stricturis nascitur, de quarum natura postea paucis dicendum nobis erit.

Gonorrhoeë, ut iam initio diximus, nisi iam mox evanescit, morbis maxime diuturnis adnumeranda est: et ut propter excessus in Baccho et Venere, irritationes locales, usum ciborum acutorum etc. bonus successus diu desideratur, ita interdum plane deficit, si haec indoles chronica e dyscrasiis orta est. Hic accidit, ut aegrotus, qui per se natura erat debili, continua virium iactura, quae efficitur perpetuo secreti gonorrhoeici profluvio, iam brevi tantum tempore transacto matura morte abripiatur. Sed non solum gonorrhoeë cum copioso secreto coniuncta hominem absumere potest. Etiamsi paucae duntaxat guttae secreti invisi erumpunt, hominis mens ita deprimitur, ut periculum sit, ne animi tranquillitas vehementer turbetur, adeoque homo vitae taedio permotus

ne ultimum quidem et tutissimum remedium reformidet.

Locus, ubi hoc secretum separatur, plerumque in urethrae profundo est, dum e contrario gonorrhoea acuta morbi initio in ipsa fossa naviculari sedem habere solet.

Urethrae coarctatio si adest, separatio post hanc ipsam stricturam habere sedem solet. Praecipue hic morbus, perinde atque casus acutus, profluvio cognoscitur, quod copiosius est post coenam, aut post virium intentionem aut etiam post longam quietem, v. c. si quis mane e lecto surgit, quo tempore diei interdum satis magna secreti copia premendo et mulcendo a radice versus glandem ex urethra removeri potest, dum interdum vix aliquid potest observari. Interdum adeo morbus per longius tempus prorsus sanatus esse videtur: sicubi vero aegrotus cibus acutis vel potulentis fortibus vescitur, vetus vitium nova violentia recurrit. Ipsa penis in hac morbi forma minus inflammatus doloribusque affectus est, quam in gonorrhoea acuta, quamquam et hic molestus pruritus in radice penis vel etiam in perinaeo non rarus est, ut, si alter casus locum habet, aegroti haud raro credant, pruritus a vermibus originem habere.

In universum in gonorrhoea inveterata fausta prognosis fieri nullo modo potest; primum enim verendum est, ne membranarum mucosarum inflammatio in partes vicinas transeat, quum fieri non facile possit, ut aegrotus per totum tempus, quod in gonorrhoea inveteratae curatione absumitur, a periculis externis, ut refractione etc. servetur; deinde vero etiam blennorrhoea diutina fieri facillime potest, ut particularis aut universalis luxatio

membranarum mucosarum urethrae oriatur, quae omnes illos eventus iniquos stricturae secum fert, quos postea paucis indicaturi sumus.

Curatio hominis gonorrhoeë chronica affecti semper eius naturae accommodanda est. Hic tractatio rationalis nulla proponenda est, imo plane ad aegroti indolem atque naturam est adaptanda. Dum v. c. homini robusto, qui fortasse inter curationem excessus illos, quos supra saepius memoravimus, commisit, antiphlogosis severa praescribenda est, dum hirudines, vesicatoria in aggere, adeoque, si conditio fert, venaesectio et quoddam curationis genus per inediam iubenda sunt, medicus coactus est, ut hominibus infirmis et lymphaticis copiosas doses praeparatorum ferreorum porrigat, ut constitutionem eius sublevet. Adeoque in eligendis hisce praeparatis multa cautione opus est, et ante omnia id considerandum est, ne cibis concoquendis molestiam afferant. Ita, ut exemplo utar, commendandum est

Rp. Ferri lactici

Extr. glycyrrh. aa 3j

M. F. Pil. N. 60. D. 5. Ter quaterve per diem duo vel quinque frustula sumenda. Quae compositio mitissimis et concoctioni maxime idoneis remediis utique est adnumeranda. In scrophulosis praeparata iodi optimo successu esse videntur. Contra si gonorrhoeën inveteratam invenimus in homine constitutionaliter syphilitico, antigonorrhoeica vel id genus alia remedia frustra dabuntur. Nullum remedium iuvabit, nisi antea remedium antisiphiliticum, velut curatio per unguinem aegrotum a malo suo constitutionaliter liberavit. Non minus quam curatio

per unguinem commendanda est hydrargyri sub cutem iniectio: quae curatio tam propter commoditatem, quam propter effectum celerem et exactum commendatur. Ad id haec fere sumuntur:

Rp. Hydrargyr. bichlor. corros. gr. 4

Aquae destill. ℥j

D. S. Quotidie quarta vel dimidia pars drachmae iniicienda. Suadendum est etiam, ut fere 2—4 gr. Morphii acet. vel Morphii hydrochlor. addantur: quod tamen additamentum aegrotis sane iucundissimum non ubique faciendum est propter diversum morphii in diversos homines effectum. Porro suadendum est, ut medicus vel saltem homo bene instructus has iniectiones faciat, quum hydrargyri bichlorati corrosivi quantitas iniicienda, fere $\frac{1}{8}$ — $\frac{1}{4}$ gr. pro dosi, accurate et plane iniiciatur necesse est, ut certo sciri queat, quantum in summa iniectum sit.

Ut ad propositum nostrum redeamus, in his et similibus casibus rem primariam medici esse videmus, ut aegrotationem universalem primum impugnet. Quod si cum successu factum est, cum probabilitatis specie sperandum etiam est, fore, ut tunc curatio rationalis gonorrhoeis ipsius non minus prospere succedat. Hic quoque iterum optime utimur iniectione adstringentium, et incipientes quidem a solutionibus tenuioribus et sensim ac pedetentim ad fortiores confugientes. Iniectiones tunc saepissime per diem faciendae sunt, fere binis horis vel adeo dimidia quoque hora, et non aliter nisi inflammatio locum habet, solutio diluenda, iniectio rarius facienda, aut etiam aliquamdiu plane sistenda est.

Si vero successus bonus est, non est praetermittendum, id curare, ut iniectioes continuentur. Et hic et in catarrho acuto fere 7 vel 14 per dies continuendae sunt, ita tamen, ut iniectioes antea frequentes paulatim minuto numero bis tantum per diem fiant, et solutio sensim magis magisque diluatur. Quod si iterum per 14 fere dies factum est, et si aegrotus a quocunque diaetae peccato sibi cavit, satis certo sperari potest, hunc morbum sponte non esse rediturum. Si res postulaverit, tractationem externam interna adiuvari accommodatum est. Ut de catarrho acuto dictum est, balsamum copaiv. detur iisdem magnis portionibus: cave tamen his remediis diutius utaris. Vehemens alvi profusio, magnus in ano ardor et eruptio macularum roseolae in facie et corpore, quae nequam rara est, si apparent, iam tempus est maximum, ut eiusmodi medicamenta illico sistantur. Ad iniectorum causticarum usum quod attinet, eae in universum adhibendae non sunt. Saepe quidem successus mirum in modum celer observatur, is successus tamen brevissimus est; non diu post gonorrhoeë rursus ingruere solet; porro harum iniectorum usus id incommodi habet, ut saepissime, adeoque vulgo, ubi in gonorrhoeë secundaria adhibitae sunt, stricturae oriuntur. Causticis tamen si uti vis, ea per bougias, vel, quod melius est, per remediorum causticorum ductores in locum aegrotum inducas. Ut per bougias caustica in locum aegrotum inferantur, bougia quam maxima potest crassa oblinatur Guthrii unguento ophthalmico magico (Argent. nitr. gr. 2—10, unguent. cetac. dr. 3j, Liqu. plumb. subacet. gtt. 15) et caute in ure-

thram inducatur, ubi quinque, et postea decem quindecimve sexagesimas remanet. Haec agendi ratio quotidie ad minimum semel instituenda est. Sunt etiam, praesertim si vehementior adest inflammatio, qui bougias unguento griseo hydrargyri vel extracto belladonnae oblitas in urethram inducant, ut effectum lenientem excitent. Omnia tamen haec remedia non maiorem successum habent, quam qui inductione bougiarum quam crassissimorum in oleum immissarum per vim mechanicam efficitur. Hoc remedio per plures menses utendum est; tamen, ubi ad finem perveneris, nondum liquet, utrum liquor clarus curatione finita profluens ex irritatione mechanica ortus sit, an adhuc e gonorrhoea procedat. Quod ut certo cognoscatur, adhuc per aliquot dies post curationem finitam videndum est, num secretio re vera remiserit. Ad bougiarum effectum quod attinet, is pure mechanicus est. Verisimile est, eas pressione vim exercere, quae fit in membranam mucosam aegrotam et irritabilem, ita ut membrana mucosa soluta eo, quod inter bougiam et penis parietem identidem comprimitur, consistentiam priorem recuperet. Utique vero bougiarum usus saepe repetitus aperte eo praestat, quod stricturae, quae tam facile e gonorrhoeis neglectis oriuntur, formari non possunt. Tutissima vero causticorum adhibendorum ratio, ut iam supra monuimus, ea est, ut remedia in substantia, ut exemplo utar, lapis infernalis in substantia ductoris causticorum ope, ei loco admoveantur, ubi catarrhus sedem fixit, qui locus plerumque haud procul a penis radice, non late patens, situs esse solet. Locus, ubi morbi sedes, hoc

est, membranae mucosae solutio, est, ut accurate inveniamus, bougiam, quae tanta crassitudine est, ut urethram plane expleat, caute et leviter in urethram introducimus. Quo facto, mox resistantiam quandam, licet exiguam, inveniemus. Eo in loco, ubi bougiae apex est, solutio membranae mucosae urethrae, hoc est, morbi sedes manifesto sita sit necesse est. Hic resistantiae sensus tam peculiaris est, ut, qui eum semel senserit, nunquam postea in incerto futurus sit, utrum locus iste rectus sit necne, quum resistantia, in quam offendimus, propriam quandam asperitatem prodat, et bougia eum sensum praebeat, quasi per holosericum trahatur.

Similiter atque methodus, de qua modo diximus, methodus abortiva, quam supra memoravimus, vim exercet. Qua si utimur, fortis illa argenti nitrici, vel alia solutio ex iis, quae nominavimus, in urethram iniicitur; utique tamen ea minus commendanda est.

STRICTURAE E GONORRHOE ORTAE.

Uti iam supra pluries commemoratum est, ex membranae mucosae solutione non raro in urethra magnae coarctationes oriuntur, quibus stricturae nomen est. Qui morbus saepissime efficit, ut nihil solutionis iniiciendae ultra locum coarctatum prodire possit: quo fit, ut injectio eum tantum usum habeat, ut membranae mucosae solutio et translatio secreti gonorrhoeici non in eas urethrae partes, quae ante coarctationem sitae sunt, extendi queat. Sunt igitur, qui contendunt, gonorrhoeën subsequentem nihil aliud esse nisi effectum stricturae

plus minusve excultae. Quocirca, ut par est, quaestio oritur, quomodo fiat, ut in quibusdam casibus strictura permanens e gonorrhoe prodeat, contra in aliis casibus non prodeat. In universum in gonorrhoe urethram coarctari, naturae consentaneum est: etenim quum paries urethrae crassior fiat, is vero non facile foras extendi possit, ut introrsus extendatur, atque ita urethra coarctetur necesse est. Iam vero morbi initio membrana mucosa soluta cedit; si fit iniectio vel aegrotus si urinam evacuat, urethra cedens dilatatur, quum membrana mucosa soluta extendi satis possit. Aliter res se habet, si membranae mucosae crassae inflammatio remitti incipit.

Hic duo casus locum habere possunt: aut membrana mucosa in priorem statum normalem cedit, aut cicatricem ducere incipit. Qui exitus in universum remediis causticis adiuvatur. Quapropter in universum non est suadendum, ut solutiones causticae iniciantur, praesertim fortes, quum hae inprimis cicatricibus crassis formandis faveant. Non idem incommodum est in adstringentium usu, quare haec illis in urethram iniectionibus in gonorrhoe omnino praeferenda sunt.

Urethra quum non ubique eadem amplitudine sit, consentaneum est, in locis amplioribus si est coarctatio exigua, eam omnino non sentiri: quod ut fiat, cicatricum rugae insignes sint necesse est. Aliter res se habet in iis urethrae partibus, quae iam per se coarctiores sunt. Ibi iam minutissima quaeque coarctatio animadvertitur. Quo praeterea accedit, quod ibi maxime solutio prae ceteris oriri facile potest, quum iis ipsis in locis,

ubi urethra aut angustior aut latior fit, secretum virulentum inprimis facile sedem figere potest, unde sequitur, partes adiacentes inprimis facile infici.

Talia loca sunt pars anterior et posterior partis membranaceae et fossa navicularis. Et revera in utroque fine partis membranaceae plurimae stricturae e gonorrhoeï inveniuntur. Quod in fossa naviculari rarius strictura invenitur, id eo explicatur, quia, si ibi cicatricis ruga ortura est, haec coarctatio apice siphonis iniectionis semper rursus distrahitur, ut ad perfectionem pervenire nunquam possit. Sed non solum cicatricibus stricturae oriri possunt, verum etiam neoplasmatibus et in formis quidem diversissimis, dum stricturae cicatricum formatione ortae plerumque formam circulorum perfectorum vel partium circulorum habent. Stricturae neoplasmatibus ortae etiam minus constanter in iis locis, quae supra indicavimus, esse solent. Omnino dispersim et formis nullo modo ad certam quandam regulam factis occurrere solent. Sedes quoque texturae certa non est: mox e proliferatione membranae mucosae constare possunt, mox tela submucosa in partem venire potest, mox etiam neoplasmatibus in utraque tela ortis originem debent. Ibidem evenire potest, ut nimia expansione corporum cavernosorum eorumque pressione statu erecto penis urethra plane comprimatur.

Formae quoque, ut diximus, differre vehementer possunt. Exempli causa nodulus simplex, qui in urethram descendit, transitum intercludere potest, aut circulus, qui urethram prorsus cingit, et quidem insigni quoque longitudine, existit. Ita stricturae observatae sunt trium fere centimetrorum longitudine.

Ita in omnibus, quas cogitare potes, formis variare possunt. Memoratu dignissimae autem eae stricturae sunt, quae in sinus modum formatae et valvulis venarum non dissimiles sunt. Qui sinus saepenumero membrana admodum tenui constant, atque facile, impedimento nullo, quod quidem sentiatur, obiecto, cathetere introducto dirumpuntur, ex altera vero parte etiam magnum impedimentum obicere possunt. Veluti ubi sinus ita situs est, ut foramen eius foras spectet, interdum fieri prorsus non potest, ut catheter tenuissimus in urethram introducatur, quum, ubi forte valvula adhaeret, catheter amplius introduci potest. Quae stricturae sinuosae, quae in partem anteriorem patent, evacuationem urinae minus, quam plurimae reliquae impedire solent.

Quemadmodum autem formae stricturae variae sunt, ita etiam varii effectus inde existunt. Veluti nominatim eiusmodi stricturis, quarum foramen versus urethram spectat, paulatim pars urethrae pone eas sita admodum dilatatur, quod quidem ratione mechanica fit. Etenim quum sinus, si ei parti parietis urethrae, in qua basis eius fixa est, foramen urethrae neququam claudat, interdum accidit, ut aegrotus sine molestia urinam emitat. Subito tamen margo liber urinae fluxu comprehenditur et versus alterum parietem premitur, quo facto statim urethra tota clauditur, ita ut ne tantillum quidem urinae ex ea effluere possit.

Fluxus totus subito interrumpitur, et quoniam versus partem anteriorem cedere nequit, vim omnem in parietes laterales exserit, ita ut urethra praeter modum dilatetur. Simili modo, licet minus celeriter, pars urethrae pone

stricturam sita in reliquis stricturae formis dilatatur, quum ea urethrae pars, quae versus fossam navicularem vergit, magis magisque coarctetur. Quo interdum fit, ut dilatatio usque ad collum vesicae proferatur, ita ut, si ex altera parte strictura retentio urinae orta est, ex altera parte collo vesicae dilatato nec non musculo adhaerente debilitato incontinentia urinae atque ex amobus ischuria paradoxa oriatur. Verum enimvero alia quoque mala e retentione urinae stricturis angustis effecta consequuntur. Veluti urina stagnans membranas, e quibus parietes urethrae constant, corrodit et dirumpit, unde infiltratio urinaria partium adiacentium, gangraena et exitus letalis oriuntur. Quodsi res melius cedit, ulceratione foramen, novum quo urina effluat, utpote fistula urinaria, existit.

Verum enimvero etiam in vesica ipsa mutationes eveniunt. Quippe contentione aucta musculus detrusor urinae hypertrophicus evadit, quo facto singulis in locis vesicam magis, quam antea premit, interior vesicae superficies aspera evadit, ita ut calculi vesicarii facile oriantur. Neque minus stasis in ureteres extendi potest, quippe ureteres, si vesica iusto magis tensa est, non amplius urinam in vesicam evacuant, quo facto hic stasis existit, quae usque ad renes extendi potest. E qua stasi, si diutius persistit, in renibus varia mala oriuntur. Quae mala et multa alia quum e stricturis exsistant, maximi momenti est, signa externa invenire, quibus strictura oriens dignosci possit. Stricturam autem vel certis quibusdam symptomatis cognoscimus vel ex anamnesi comperimus, aegrotum malo isto affectum

esse. Quodsi certo scimus, aegrotum gonorrhœo laborasse, iure suspicari possumus, stricturam existere. In quo sane inquisitio accurata adhuc instituenda est, ut certo cognoscamus, utrum revera strictura adsit necne.

Stricturam revera existere, certo inde colligimus, si urina non amplius radio forti urethra emittitur, sed forma abnormi ex ea effluit. Quippe modus admodum diversus est, quo urina urethra evacuatur. Modo enim radius paululum tantummodo tenuior est, quam antea, modo tenuissimus est vel guttis ex urethra stillat, prout urethra magis minusve strictura coarctata est. Interdum contra urina haud uno radio, sed duobus, tribus et pluribus radiis ex urethra effluit, interdum radius planus, interdum instar cochleae prorsum directae flexus est vel radius magis minusve fortis arcus forma ex urethra emittitur, quum praeterea etiam urina statim a pene destillat, vel denique urina radio forti ex urethra profluit et deinde vesica necdum prorsus evacuata subito fluere desinit. Saepissime etiam accidit, ut urina diu demum, postquam vesicae os apertum est, profluat, aut ut aliquamdiu, postquam aegrotus urinae emissionem finitam esse credidit, urina porro stillet. Quae et alia incommoda oculis conspicua stricturas plus minusve perfectas sequuntur.

Memoratu dignum hoc praeterea est, aegrotos rebus externis, alium hac, alium illa re, in urina emittenda levare, quarum nexus vix explicationem admittit: veluti frigore, calore, animi motibus aliisque causis.

Etiam in urina ipsa per stricturas maiores haud exiguae mutationes fiunt. Ita longiore urinae in vesica

commoratione eius solutio ante evacuationem exsistit. In urina modo emissa phosphata triplicia et alia solutionis producta, insignis mucii copia, interdum etiam semen, quod, quum non satis celeriter exitum normalem invenire possit, in vesicam pervenit, inveniuntur. Non raro igitur accidit, ut urina modo emissa turbida statim sedimentum crassum deponat. Urinae in vesica ipsa solutae processu inflammationes facile posse oriri, per se intelligitur. Ex pressurae abdominis contentione non raro herniae, pulmonum haemorrhagiae, emphysemata etc. oriuntur.

Neque vero ad id solum attendendum est, utrum stricturae adsint, nec ne; verum etiam studendum est, ut comperiamus, ubi sedem habeant, quali forma et quanta magnitudine sint. Id unum adhuc monuisse liceat, non ita raro evenire, ut homines veteres post excessum summa in urina evacuanda impedimenta sentiant. Nullis unquam antea neque doloribus neque aliis incommodis vexati, iam longam per annorum seriem stricturam minoris gradus secum circumtulcrant: tunc demum provectiore iam senectute, ubi muscoli relaxantur, vitium diutinum peculiari quadam occasione oblata, veluti post excessum vel post refractionem etc. apparet.

Ut iam supra diximus, suspicionem tantum habere licet, si vitia illa supra dicta in urina emittenda conspiciuntur: sed demum accurata per catheterem et per digitum in rectum immissum exploratione ad certam persuasionem pervenimus, utrum res impediens revera strictura sit, an potius corpus alienum, ut calculus vesicarius, vel tumor prostatae vel alius tumor in proxima

urethrae vicinitate sit, qui urinae profluvium impedit. Strictura ut pro certo explorari queat, prout conditio fert, haec instrumenta necessaria sunt:

1. sufficiens bougiarum numerus, durarum et mollium, globulo instructarum cum collo satis longo, et globulo carentium.
2. catheterum copia aëneorum et elasticorum.

Primum cathetere inducto anteriorem finem stricturae invenire studemus, et quidem cathetere aëneo. Qui si propter curvaturas abnormes urethrae immitti non potest, per catheterem elasticum, cui filo immisso curvaturam idoneam dedimus, ad stricturam pervenire studemus. Num re vera ad stricturam pervenerimus, id digito extrinsecus contrectante sentiendum est. Bougiis porro globulis et collo longo instructis cerni potest, quam longa strictura sit, quum bougia non cum fine longiore stricturam tangat, sed cum capite: quod ubi stricturam penetravit, rursus etiam frictio vehemens desit, et bougia subito celerius et facilius prolabitur. Denique ut forma quoque stricturae definiatur, bougiis mollibus e cera factis uti possumus, ut fortasse imagine cerae impressa coniecturam faciamus; tamen haec ratio tam incerta est, ut haec exploratio melius plane intermittatur, praesertim quum bougiarum mollium immissio non sine periculo sit, quandoquidem facile particula eius defringi et in urethra remanere potest. Plerumque tamen sufficit, ut videamus, num strictura adsit, ubi sedem habeat, et quantum sit spatium, quod urinae emittendae reliquerit. Quod si scimus, hac investigatione contenti esse et sine ambagibus ad morbi tractationem transire possumus.

Stricturarum genera si consideramus, eas in duas species dividere possumus et quidem 1. in eas, quae nulli catheteri permeabiles sunt, 2. in eas, quae alicui numero catheterum permeabiles sunt. Stricturae, quae ad priorem speciem pertinent et semper in parte membranacea sitae sunt, ut rursus permeabiles reddantur, operationibus sanguineis utamur necesse est, quae quoad aegroti vitam non sine periculo sunt. Optima methodus harum stricturarum curandarum sine dubio urethrotomia externa est: quae operatio, quamquam non sine periculo est, certum tamen eventum habet. Ad quem finem aegrotum ita collocamus, ut osse sacro proxime ad mensae marginem cubet. Deinde specillum lapideum quam profundissime immittitur, et penis et scrotum recta sursum tenetur, atque incisione fere $1-1\frac{1}{2}$ " longa, quae in raphen perinei spectat, recta versus specilli apicem directione ducitur et ita stricture aperitur. Haemorrhagia inhibita, pressione in vesicam facta aliquot urinae guttae exprimendae sunt, ut eo ducem reliquae operationis nanciscamur. Quod si non prospere procedit, per stricturem duram in rectam viam ad urethram ducendi sumus et caute ulterius nobis progredientibus ea directione, ubi sita sit necesse est, illa aperienda est. Ubi urethra perforata atque urina emissa est, stricture secundum totam eius longitudinem dividitur, catheter elasticus per totum penem, et per stricturem perforatam usque in vesicam inducitur atque ibi plures dies relinquitur, quo facto vulnus curatione idonea, id est, balneis, fasciis idoneis adhibitis atque summa munditiae cura habita mox sanabitur. Qua sa-

natione perfecta strictura prorsus e medio tollitur. Interdum vero ab ista operatione desistendum et tamen vesica, ne dirumpatur, evacuanda est. Ad quod efficiendum punctio vesicae urinaria adhibetur, quae quatuor locis, quippe 1. inde a recto, 2. inde ab intesino, 3. infra symphysin, 4. supra symphysin ossis pubis perfici potest. Punctio ipsa eodem modo, quo omnis alia punctio, perficitur.

Sin urethra, id quod plerumque opportune accidit, catheteri vel bougiae adhuc pervia est, urethrotomia externa haud opus est, quum ratione commodiore ad finem propositum perveniri possit. Minime inter remedia, quae vulgo commendantur, dilatatio subita et violenta (*cathétérisme forcé*) adhibenda esse videtur, quum ea, praeterquam quod certum eventum non praebet, inflammationem vehementem efficiat, quae quidem, quoniam prope partes facile inflammabiles existit, summo opere cavenda est. Ut tempore quam brevissimo ad propositum perveniatur, positio stricturae invenienda atque operatio causticorum ductore perficienda est. Verum catheter, cuius rostrum prorsus perforatum, et qui obturatore clausus est, adhibeatur atque usque ad stricturam inducatur, deinde obturator retrahatur et pro eo argentum nitricum vel aliud remedium corrosivum atque idoneum substantia integra immittatur. Attamen in hac quoque operandi methodo remedium corrosivum identidem immittendum est, si strictura ampla existit.

Celerius auxilium galvanocausticus stricturarum ustor a Middeldorpfio inventus affert. Qui e tubulo bougioformi constat, cuius apex e platina factus paulatim te-

nuior fit. Quodsi apex platineus in stricturam inducitur atque altera eius pars secundum regulam cum catena galvanica copulatur, apex platineus candere incipit atque stricturam ab interiore parte ulterius urit.

Si strictura non adeo angusta est, ad eam celerius dilatandam urethrotomia interna adhibetur. In quo urethrotomus e tubulo catheroformi constant, cuius in apice unus vel duo cultelli insunt, quos in contraria parte e rostro tubuli protrudere licet, in stricturam inducitur, quo facto cultelli protruduntur, ita ut stricturam incidant eamque dilatent.

Saepissime tamen methodus simplicissima adhibetur, qua strictura sensim sensimque dilatatur. In qua bougia vel catheter, qualis et quantus per stricturam inducitur, atque, prout urethra aegroti magis minusve sensibilis est, tempus brevius vel longius, attamen ab initio non plus 5 sexagesimas atque serius non plus 20 sexagesimas in strictura relinquitur. Deinde semper ampliores adhibentur, donec urethra ambitum normalem assequatur. Verumtamen hic, sicuti in aliis operationibus, primis mensibus nonnunquam inspiciendum est, num strictura sese perfecte refinxerit.

Quemadmodum autem gonorrhœ stricturas efficit, ita etiam ex ea orchitis et epididymitis, nec non condylomata acuta, balanitis, cystitis gonorrhœica aliique morbi oriuntur, quorum tamen descriptio a quaestione nostra in titulo dissertationis proposita aliena est, quapropter eam omittimus.

V I T A.

Natus sum Carolus Theophilus Vogeler die X. mensis Ianuarii h. s. XLI in praedio rustico, cui nomen est Poggenmühle prope Minden in Guestphalia sito, patre Eduardo, matre Amalia e gente Meyer, quam morte mihi ereptam valde lugeo. Fidei addictus sum evangelicae.

Primis litterarum elementis in schola elementari inbutus primum gymnasium Mindense, Cel. Wilms directore, deinde sex per annos gymnasium Herfordiense, quod primum Schmidt, deinde Wulfent directoribus florebat frequentavi atque tempore paschali a. h. s. LXIII maturitatis testimonio instructus sum. Tum Heidelbergam profectus a rectore de Vangerow civium academicorum numero adscriptus sum. Tribus semestribus peractis Berolinum me contuli ibique inter cives academicos Fridericae-Guilelmae receptus per rectorem magnificum Ill. Dorner, ab Ill. Reichert, decano eo tempore spectabili, ordini medicorum adscriptus sum.

Per quadriennium scholis interfui horum virorum Illustrissimorum, Celeberrimorum, Experientissimorum:

Heidelbergae: Arnold, Bunsen, Haeusser, Helmholz, Kirchhoff, Nuhn.

Berolini: du Bois-Reymond, Frerichs, Hermann, Hueter, Juengken, de Langenbeck, Lewin, Martin, Naunyn, Reichert, Virchow, Wagner.

Quibus viris omnibus de optime meritis gratias ago semperque habeo quam maximas.

Iam tentaminibus tam physico, quam medico, nec minus examine rigoroso superatis fore spero, ut dissertatione thesibusque publice defensis summi in medicina et chirurgia honores in me rite conferantur.

T H E S E S.

- I. Libros therapeuticos, qui dicuntur populares, majori esse incommode, quam commodo.
- II. In colica saturnina optimum esse laxans opium.
- III. Optimam applicationem hydrargyri in lue syphilitica esse injectionem subcutaneam.